

דמעות של תפילה

הגאון רבי זונדל שטרן שליט"א

היה זה בירושלים בתקופה בה פרצה מגיפה של מחלת עיניים קשה, רוב החולים במחלה זו התעוורו ולא היתה תרופה למחלתם, היה אז הנער בצלאל ז'ולטי בן 10, ילד יתום מאביו שאמו האלמנה גידלה אותו לבדה במסירות עילאית, כבר אז נכרו בו כישרונותיו העצומים, ואהבתו לתורה לא ידעה גבולות, הוא ניצל כל רגע ללימוד תורה, ואכן עלה ונתעלה. מכריו נבאו לו גדולות, וציפיות רבות ציפתה ממנו אמו, היא חשה תחושת שליחות כי הנה הם מגדלת בביתה את גאון הדור הבא.

בלבה פנימה התפללה אמו כל העת שרק לא תפגע בצלאל שלה מחלת העיניים, הרי הוא משתמש איתם לצרכים כל כך נעלים, כל עתידו תלוי בעיניו, אך מנהיג העולם רצה אחרת והנה יום אחד בצלאל חוזר לביתו מהתלמוד תורה, ובפיו בשורה מפחידה 'אמא!! כואבות לי מאוד העיניים', האם אמרה בלבה 'אשר יגורתי בא', אבל מי יתן ואולי זהו כאב שיחלוף, נקווה שלא מדובר במחלת העיניים הקשה, וכמו כל אם יהודייה נשאה תפילה לבורא העולמים שהכאב יחלוף כלעומת שבא.

למחרת חוזר בצלאל מהתלמוד תורה, והנה עיניו נפוחות מאוד. ראתה זאת האם ומיד נבהלה להביאו אל הרופא, בודק אותו הרופא ופניו לא בישרו טובות, בצער רב הוא מספר לאם המודאגת שבנה היקר חלה במחלת העיניים המדוברת, אין הרבה מה לעשות וככל הנראה הוא עומד להתעוור בימים הקרובים, ואכן כך היה בצלאל ז'ולטי הילד המוכשר אשר ניצל עד עתה את כל רגעיו ללימוד התורה נתעוור.

האם לא ידעה את נפשה מרוב צער, כל חלומותיה מגדלותה של בנה נגוזו, איך יוכל עתה ללמוד את התורה הקדושה אותה כ"כ אהב, הרי לא הספיק ללמוד ממנה כי אם מעט, בצרתה הגדולה החליטה האם שהיא הולכת לתפוס אומנות אמותיה, והכינה את צעדה ללכת לבכות אצל 'רחל אמנו', לתפילה זו לקחה את בנה בצלאל, ובהיותו כבר עוור שמה אותו בעגלת תינוק, וכך הלכה מהעיר העתיקה בירושלים עד לקבר רחל מרחק הליכה של שעתיים שלמות, בהגיעה לקבר רחל פרצה בזעקות שבר להקב"ה שיחוס וירחם על ילדה הקט, ויחזיר לו את מאור עיניו, שהרי כל חפצו ונפשו הוא להמשיך לעסוק בתורתו הקדושה.

אל תפילותיה של האם הצטרף הילד בצלאל ובזעקות שבר מעמקי נפשו ביקש מריבון העולמים 'זהאר עיני בתורתך', וכך אמר הילד: 'הקב"ה אני רוצה לבקש ממך בקשה, ואני רוצה שרחל אמנו תקשיב ותשמע אף היא את בקשתי, אני מוכן להקריב את מאור עיני, ולוותר שלא אראה לעולם את אימי היקרה שאני כה אוהב, אני מוכן אף לוותר ולא לראות יותר את חבריי, גם את המאכלים אשר אוכל מהיום והלאה מסכים אני שלא לראות, את כל העולם היפה שבראת - הקב"ה אני מוכן להקריב ולא לראות יותר לעולם, אבל על דבר אחד איני מוכן לוותר, אני רוצה לראות את תורתך הקדושה, אני בסך הכל ילד קטן שלא הספיק ללמוד הרבה רק כמה פרקים במשניות ובגמרא, תורתך הקדושה גדולה ורחבה היא, אני רוצה להמשיך ללמוד אותה ולשם כך חייב אני את מאור עיני חזרה, וכך הילד הקטן מירר בכי קורע לב, אמו מספרת שדמעותיו של הילד יצרו מעין נחל ארוך שזרם על למצבת קבורתה של רחל אמנו, וכך תוך כדי בכיות רמות נרדם הילד על העגלה שנאה אותו לקבר רחל, ואמו החזירה אותו לביתם כשהוא עדיין ישן שינה עמוקה. למחרת בבוקר מתעורר בצלאל, והנה הוא מבקש מאמו ללכת לתלמוד תורה, אך אמו התפלאה מאוד איך תלך ילדי החמוד, הרי אינך רואה דבר, ענה לה בצלאל הקטן 'אמא ברוך ה' רואה אני היטב, וכבר חשקה נפשי ללכת ללמוד תורה', הבינה האם שנעשה כאן נס ותפילותיהם שבקעו מעומק ליבם הטהור נשמעו לפני כסא מרומים, אך מתוך כוונה לשמור על בריאות בנה ביקשה ממנו שבמקום ללכת לתלמוד תורה יבוא איתה אל הרופא כדי שיבדוק שאכן המחלה נעלמה והיא לא תשוב אליו עוד, אך הילד התעקש שלא ללכת אל הרופא, אלא רצונו היה עז ללכת לתלמוד תורה, וכה הוא הסביר לאמו, 'קיבלתי במתנה מאת הקב"ה את מאור עיני בחזרה, אינני יודע כמה זמן אני עוד אזכה לראות, לכן חייב אני לנצל כל רגע ורגע ללימוד התורה הקדושה, כי מי יודע כמה זמן עוד אראה, וכך גם בימים הבאים התעקש הילד שלא לבזבז זמן כדי ללכת להיבדק אצל הרופא.

ברבות הימים גדל הילד בצלאל ונהיה הגאון רבי בצלאל ז'ולטי רבה של ירושלים, ושמו הלך לפניו, והתפרסם בקרב רבים בהירות תלמודו, עומק סברותיו ופלאי התמדתו, כאשר היו באים אל אמו ומשבחים אותו בפניה, היתה אומרת להם 'אינכם יודעים כמה דמעות עלו לו לר' בצלאל כדי להגיע להיכן שהגיע'.

צדקה

לעילוי נשמת

הרב אלטר אהרן יצחק

הרשקוביץ זצ"ל

י"ז בטבת תשע"ו

עלות העלוך לשבת

200 ₪ בלבד

בנק דיסקונט סניף 56

השבון 61135

ע"ש: SHCH office

אסמכתא למייל:

Shuly3910@gmail.com

הפצה: אלעד, חדרה, נתניה,
בני ברק, פתח תקווה, רחובות,
מודיעין עילית ואחיסמך

העלוך נתרם השבת
לעילוי נשמת

הרב אלטר אהרן יצחק הרשקוביץ זצ"ל

ב"ר יוסף זצ"ל

נלב"ע ב"ז טבת תשע"ו

אמונה וחסד | זכר להולכים הר"ר אלטר אהרן יצחק הרשקוביץ זצ"ל

מאמר המערכת

סיפר פעם הרב נפתלי וינברג שליט"א עורך העלון הנפלא 'איש לרעהו': קראתי פעם מחקר על נתניה שערך פרופ' נורטון מאוניברסיטת הרווארד. הוא ביקש מהסטודנטים שבמחקר להוציא/לבזבז במהלך היום כמות מוגדרת של דולרים, על מה שהם רוצים. הוא ביקש מהם לציין את רמת אושרם בסוף

היום בהשוואה לתחילת היום. הוא מצא שהסטודנטים שהוציאו את הכסף לא על עצמם (קנו מתנה למישהו, נתנו נדבה, תרמו, וכד') העידו על גידול ברמת אושרם הרבה יותר מאלה שבזבזו את הכסף על עצמם.

ואת מסקנתו הוא הגדיר כך: "כולנו גדלנו על ברכי סיסמאות שכסף אינו קונה אושר, אני רוצה להציע שכסף יכול להוסיף אושר, אבל... כאשר אינך מוציא את הכסף בהכרח על עצמך".

וזאת, בל-נשכח, רק פירות הנתניה מהם נהנים בעולם הזה. מלבד הקרן אשר שמורה לעולם הבא!

*

"ארבע מידות באדם. האומר: שלי - שלי ושלך - שלך, זו מידה בינונית; ויש אומרים, זו מידת

סדום. שלי - שלך ושלך - שלי - עם הארץ; שלי - שלך ושלך - שלך - חסיד; שלי - שלי ושלך - שלי - רשע" (אבות ה', י"א), על דרך הפשט עוסקת משנה זו במושג "בעלות" וביחסו של האדם לרכוש ולקניין.

ברובד העמוק יותר מציגה המשנה ארבע גישות שבאמצעותן מנהל האדם את יחסיו עם זולתו, עם האחר. בחירתם של חכמי המשנה בעיר סדום לא הייתה מקרית. סדום, העיר העשירה, הפורה והמשגשגת, הייתה, לשיטת הנביאים וחז"ל, בירת ה"שלי שלי - שלך שלך". עיר שבה גדר ההפרדה בין אדם לאדם הוקמה בכוח החוק; עיר שבה אסור היה לתת צדקה ועל מעשה של גמילות חסדים הוטל עונש מוות.

מידת החסיד, מידתו של אברהם, היא היפוכה הגמור של מידה זו. זו מידה "שעושה לפנים משורת הדין, מהנה את הבריות מנכסיו, והוא אינו נהנה מאחרים" (פירוש רבי עובדיה מברטנורא). משמענות המושג חסד המבטא את מידת ה"שלי שלך ושלך שלך" היא לתת משלך לאחרים ולהיטיב עמם בלי חישובי רווח וטובות הנאה. מידת החסד מהווה תשתית לקיום העולם כמו שנאמר: "עולם חסד יבנה" (תהילים פ"ט, ג').

"כל ארחות ה' חסד ואמת לנוצרי בריתו ועדותיו" (תהילים כה). אנו נדרשים ללכת בדרכיו של הקב"ה. אולם כיצד ניתן לבצע זאת הלכה למעשה?! הייתכן, שאדם ילך אחר האמת המוחלטת וכפי שמנסח המדרש: שאמר משה לישראל אחרי ה' אלקיכם תלכו אמרו לו: מי יוכל להלך בדרכיו...? ומשה

מרגיע את העם ומסביר להם את הקוד המוסרי: דרכיו חסד ואמת, שנאמר: כל ארחותיו חסד ואמת. האמת הנדרשת מאיתנו היא אמת אנושית, אמת היודעת להתחשב בצרכים של הזולת.

חז"ל מתארים במקומות רבים חשיבות החסד. רש"י כותב כי בשביל חסד נברא העולם. פרקי דרבי אליעזר מציין, כי חביבה גמילות חסדים לפני הקב"ה יותר מעולות ומזבחים. במסכת סוטה יד ע"א מצוין, כי התורה תחילתה גמילות חסד וסופה גמילות חסד.

בפרקי אבות (א, ב) כתוב על שלושה דברים העולם עומד, על התורה, על העבודה ועל גמילות חסדים.

במשלי (ג, ג) מוסף למילה חסד גם אמת. חסד ואמת אל יעזובך, קשרם על גרגרותיך, כתבם על לוח ליבך. בספר בראשית (כד, מט) אנו מוצאים דברי אליעזר עבד של אברהם המבקש "ועתה אם ישכם עשית חסד ואמת". בפרשת ויחי (מז, כט) מבקש יעקב "ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים".

מדוע בפרשת ויחי מבקש יעקב מבנו יוסף שיעשה עמו חסד ואמת. הגאון רבי שמשון רפאל הירש זצוק"ל מבהיר כי הוספת האמת שומרת על המושג האמיתי של החסד. בתהלים (כה, י) כתוב "כל ארחות ד' חסד ואמת". לעתים, מסביר הרש"ר הירש, האדם יעשה רעות מרוב חסד. חסד ואמת היא אהבה, שמרוב התמסרות לא תשכח את

העיקר. ממשיך הרש"ר הירש הירש כי אדיר חפצו של אברהם להשיא את בנו יצחק, אם היה כה להוט אחר משאלה זו עד שיהא מסכים להשיאו גם לאישה שאינה הוגנת, או לא ימצא אישה מתאימה לזרע אברהם... כי אז לא היה זה חסד של אמת, אמת היא תמיד תנאי המגביל את החסד.

יעקב יודע כי יוסף יקבור אותו בכל הפאר האפשרי, אך הוא מציין לדברי הרש"ר הירש שמא מרוב חסד תישכח האמת. האמת היא רצונו העז והחד-משמעי להיקבר בארץ. במעשה ידינו, במחשבותנו ובקיום מצוות גמילות חסד, צריך כל הזמן להקפיד לשלב את האמת, הישר, האמינות, יחד עם החסד.

גמילות החסד, עזרה לזולת, אהבת הרע ותמיכה בו מהווים את הבסיס האנושי ביהדות ובתורה. ייחודיותו של האדם מודגשת בכל אתר ואתר במקורותינו. פיתוח האדם והעצמתו מהווים בסיס חשוב בחינוכו ובעיצוב דמותו של האדם. חינוך אדם למצוינות, נדבך חשוב מאוד בתורת ישראל, אך ייחודיות מתוך אחדות, עושר בצד התחשבות באחר, במסכן, בנצרך, כל אלו הן נדבכים לא פחות חשובים בעולמו של היהודי.

חמי זצ"ל שעלון זה נוסד לעילוי נשמתו, היה בכל רגע פנוי בחייו ב'מצב' של 'נותן', איך לדאוג לאחר, אם זה בבית כנסת, בעבודה, במשפחה. פעמים היה זה בנתינה גשמית, פעמים במילה טובה או להרים טלפון, להקשיב, לתת את המילה הנכונה ברגע הנכון. נלב"ע י"ז בטבת תשע"ו.

בוזהר נאמר: "כל המזכה לאחרים - אותה הזכות עומדת לו ואינה סרה ממנו". בעל הרוקח: "אין זכות כמזכה הרבים" - אפילו אדם פשוט ביותר, כיוון שהוא מזכה הרבים, מעלתו עצומה בשמים ואין מצווה אדירה יותר מזו. דרשו על כך רבותינו, שאדם שזוכה לחזק את הרבים, ולזכותם, זוכה להיות במעלה כמו פיו של ה' יתברך! כביכול, הוא יגזור גזירה, וה' מקיים.

200 ש' בלבד לשבת

וזכות הרבים נזקפת לזכותך!

בזכותך, יחולקו מאות עלונים

בעשרות בתי כנסת

Shuly3910@gmail.com

058-329-0739

חשבון 61135 - בנק דיסקונט - סניף 56

ע"ש SHCH office

כולם בחכמה ובחן עשית

הגאון רבי שרגא פייבל מנדלוביץ' זצוק"ל

"מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית" - כשאנו רואים "מה רבו" אזי רואים מיד כי אלו "מעשיך השם". לא יתכן כלל לייחס עושר יצירתי כזה לזולתו.

כשנתבונן, למשל, מה עצום מספר גרגרי החול הנמצאים בחוף הים המשתרע לרגלינו, ונצרף לזה את כל החופים אשר ביבשת, ובכל כדור הארץ, או אם נספור את מנין גבעולי הדשא הצומחים בגינה שלפנינו, או את הענפים ואת העלים באילנות, וניקח בחשבון את כל הגינות של עירנו, ואשר במדינה, ואת כל הצמחיה שבעולם - בהכרח מגיעים אנו לידי מסקנה כי רק יד ה' עשתה זאת.

וכן "כולם בחכמה", כשמבחינים באינסופיות החכמה האצורה בכל פירור מן הבריאה, לא נשאר בלבנו אף שמץ של ספק כי רק אתה ה' "עשית" אותם.

יש דברים נסתרים

הרב נח גוטמן שליט"א

תמורות רבות, כבודות ויסודיות, פוקדות את האנושות בימים אלו. מנהיגת העולם החופשי שרויה במשבר כלכלי עמוק, הענק הסיני הולך ומתקדם מיום ליום, המשטרים המלוכניים במזרח התיכון מתמוטטים בזה אחר זה, והגרעין של המגלומנים מטהרן מאיים על השלום העולמי.

איש אינו יודע מה טומן העתיד בחובו. איש אינו יכול לומר לאילו כיוונים יתפתחו האירועים. כל אחד מאירועים אלו יכול להיות אירוע שיסמן את תחילתו של סדר עולמי חדש, אך יכול גם כן להיזכר כאפיזודה חולפת שלא הותירה את חותמה לדורות. מטבע הדברים, היהודי המאמין מסתכל על כל אירוע במבט תורני. התורה איננה רואה בהיסטוריה האנושית סתם כך מקבץ אקראי, אוסף של אירועים אקראיים. הבריאה כולה, החל מבריאת העולם וכלה באחרית הימים, ההיסטוריה הזו בנויה על "תכנית אב" כללית, שכל אירוע ואירוע מהווה עוד שלב ועוד חוליה בשרשרת האירועים שמובילה את הבריאה אל התחנה הסופית - גילוי אור האמת מתוך אפילת הטשטוש.

ואכן, ניתן ללמוד רבות מהתורה על ההבנה והמשמעות של אירועים היסטוריים, ובמיוחד במה שנוגע לעם ישראל.

אולם, בבואנו לעסוק בשאלות אלו, מוטלת עלינו החובה לעמוד על נקודה חשובה. אמת נכון הדבר, שכל פרט בהיסטוריה מהווה חלק מהתוכנית הכללית של הבריאה, וניתן לראות בו את ההשגחה העליונה. אפשר ללמוד מדברי התורה והנביאים כללים רבים בצורת ההתנהלות של ההסטוריה.

ואולם, המציאות מוכיחה, שחלק חשוב מהלקח ההיסטורי והבנת משמעות האירועים עד תומם ניתן ללמוד אך ורק לאחר תקופה מסוימת, כאשר שרשרת האירועים מגיעה אל קיצה, ולא בזמן שבו אנו שרויים בעיצומם של התהליכים והאירועים המתגלגלים בזה אחר זה. כל עוד השתלשלות המאורעות נמשכת במלוא עוזם, לא ניתן לשער את משמעותם המלאה.

שליטה בלעדית בבריאה

הרב מרדכי רוטנברג שליט"א

כתוב במדרש על פרשת ויחי: "ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה, אמר: שמא חס ושלום יש במיטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל וכאבי יצחק שיצא ממנו עשו?" אמרו לו בניו: 'שמע ישראל, ה' אלוקינו, ה' אחד - כשם שאין בליבך אלא אחד, כך אין בליבנו אלא אחד!'. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.

רש"י בפרשת ואתחנן אומר על הפסוק: 'ה' א-להינו ה' אחד' - ה' שהוא 'א-להינו' עתה ולא א-להי האומות, הוא עתיד להיות 'ה' אחד', שנאמר (צפניה ג, ט) כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ונאמר (זכריה יד, ט) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ובכלי יקר שם: שמע ישראל ה' א-להינו ה' אחד. פירש רש"י שהוא א-להינו ולא א - להי האומות ולעתיד יהיה ה' אחד.

ביאור הענין כמו שאמר רבי אחא בר חנינא כתיב ביום ההוא יהיה ה' אחד (זכריה יד), לכאורה האם עכשיו הוא לא אחד, אלא לא כעולם הזה העולם הבא כי בעולם הזה על בשורות טובות הוא אומר ברוך הטוב והמטיב ועל בשורות רעות הוא אומר ברוך דין האמת, אבל לעולם הבא על כולם יאמרו הטוב והמטיב (פסחים נ א).

לפי שבעולם הזה מצד שרואין פעולות הפכיות להרע או להיטיב על כן יצאו קצתם למינות לומר שתי רשויות הן, כי מהתחלה אחת לא יצאו שני הפכים כמבואר למעלה בפרשת בראשית(א ה) בפסוק ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד, אבל לעולם הבא שכבר נשכחו כל הצרות וכולם משבחים ואומרים על בשורות טובות הטוב והמטיב ולא יראו אז ההפכיות על כן יהיה ה' אחד בפי כל ושמו אחד, כי שינוי השמות מדין לרחמים יסבב להם טעות זה. לפיכך ה' א-להינו היינו שם של דין ורחמים, שישראל לבד מיחסים אותם לא-ל אחד, ולעתיד יהיה ה' אחד כי לא

ישתמשו כולם כי אם בשם של רחמים.

ענין הפסוק להכיר בכך שגם אם במשך ימי העולם הזה ישנו הסתר פנים, ויש מקום לרע לשלוט כביכול, ואפשר לבא חלילה לידי טעות כאילו שתי רשויות הם ח"ו, להטיב ולהרע, מ"מ אנו מקבלים בליבנו ומאמינים באמונה שלמה, שכל הרע בבריאה אינו אלא אופציה לגילוי הטוב השלם לעתיד לבא, בו תושלם ההכרה ששליטתו היא היחידית והבלעדית בעולם. וזהו: "ה' אלוקינו", שאע"פ שעתה נראה לטועים כאילו יש מקום לב' הנהגות נפרדות של ה' - רחמים, ואלוקינו - דין, לעתיד לבוא יכירו כל העולם שה' אחד - שהכל אך ורק לטובה". ועל דרך זו מורה שם הוי"ה שהוא כולל את כלל ג' חילוקי הזמנים - עבר הווה ועתיד [-היה הווה ויהיה], שמעולם ועד עולם תכלית הבריאה היא רק להטיב, ולגלות את שליטתו היחידית בעולמו ומצרפים אנחנו את עצמנו למציאות הזו באמירת פסוק זה.

להצטרפות לתפוצת 'האמונה במייל'

shuly3910@gmail.com

נס טבעי

הרב דוד קליינר שליט"א

לפני כמה שנה חקרו שני פסיכולוגים רוסי ואמריקאי כל אחד בנפרד, את התנהגותם של בעלי החיים. שניהם הגיעו למסקנה שניתן לגרום לבעל חי כגון כלב או חולדה להתנהג על פי התניה. למשל, הם בנו כלוב בו בכל פעם שהחולדה תסובב את הידית 3 פעמים יצא מזון מן הפתח, אך כשתסובב רק פעמיים תאלץ להישאר רעבה, לאחר מספר ימים הם שינו את אופן הפעולה ורק אחרי ארבע סיבובים הופיע המזון בפתח, עד מהרה למדו החולדות שבכדי להשיג אוכל, עליהן לסובב את הידית במספר הסיבובים הרצוי.

אם 'נכנס' לראשה של אותה חולדה וננסה להבין מה עובר במוחה בעת הניסוי, בוודאי נמצא שהיא בטוחה בכך שכל אימת שהיא מסובבת את הידית, היא בעצמה גורמת לכך שירד לה מזונה "משמים". אך היא אינה מעלה כלל בדעתה שיש מישהו אשר באמת דואג לכלכל אותה, ומיטיבה רק מתנה זאת בכך שתעשה מספר פעולות טכניות עם הידית בכדי שתוכל לקבל את מזונה.

עולמה של אותה חולדה אם כן, מסתכם בידיה שמול אפה. היא בוודאי גאה מאד בחכמתה הרבה להצליח להביא טרף לפיה, "אין מה לעשות" היא לבטח מהרהרת בינה לבינה "אם עובדים יש אוכל ואם מתבטלים מתים ברעב".

רק נתון אחד חסר לחולדתנו: העובדה שהאוכל נמצא וממתין מעבר לדופן, ומישהו דואג יום יום למלא את מאגריו מחדש. כל מה שנותן לה לעשות הוא רק קצת השתדלות של סיבובי ידית...

וממוח החולדות נעבור בחזרה לעולמינו אנו. אנחנו, כך על פי המשל של הגאון מוילנא, דומים לאותם בעלי חיים, עולמינו מסתכם בפעולות התכניות שאנו עושים פה ועכשיו, אך כלל לא עולה בדעתנו שיש מישהו שעינו פקוחה על הכל, והוא זה שדואג שיהיה פה בכלל מזון לכל היצורים הרוחשים על פני הפלנטה הקטנטנה שלנו. הוא גם נותן לנו חיים, בריאות, חוויות, ואפילו ריגושים אינטלקטואליים. כל מה שהוא דורש מאיתנו זו סך הכל השתדלות מכנית נטו.

רעיון מופלא זה מתומצת היטב בפסוק בירמיהו: "גדול העצה ורב העליליה, אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם", עיניו של הבורא משגיחות על כל הקורה בעולם. אבל ההתפעלות הגדולה לא נובעת מעצם פלאי העולם המדהימים כשלעצמם, החכמה הגדולה שלו מתבטאת בכך שהוא מצליח להסתיר את התערבותו מעין האדם.

רבי חיים קנייבסקי מוסיף ומבאר זאת בספרו "טעמא דקרא" בשם אביו הצדיק רבי ישראל יעקב קנייבסקי זצ"ל: "והטבע באמת הוא נס, כלומר מעשה הקב"ה וגזרתו, ומה שהכל נשתלשל על ידי סיבה ומסובב ונראה טבעי, זה הוא עצמו גם כן נס, כלומר מה' יתברך והשגחתו הוא שיהא הכל נראה כהנהגה טבעית, כדי שיהא הבחירה חופשית אצל האדם, ונמצא שכל הנהגת ה' יתברך בעולם הוא נס בתוך נס, שהנס השני הוא שלא יהא ניכר הנס הראשון דהיינו ההשגחה".

לדוגמא - נתבונן בפילת הקומוניזם. אם ננסה להסתכל במבט תורני על עלייתו וקריסתו של הגוש הקומוניסטי, מתוך מבט של אדם שחי כיום ורואה את הדברים לאחר שהתהליך ההיסטורי מיצה את עצמו, ניתן ללמוד על המשמעות של המהלך בצורה ברורה ביותר.

המהפיכה הקומוניסטית הייתה המרידה הגדולה ביותר במלכות שמים מאז דור הפלגה. הייתה זו הפעם הראשונה בהיסטוריה שמדינה גדולה וחשובה החליטה להוציא את הדת מחוץ לחוק באופן מעשי, אם לא פורמאלית. כל פעילות דתית של לימוד תורה ועריכת ברית מילה הייתה כרוכה בסכנת נפשות. לא הייתה זו אפליה בין דת אחת לטובת האחרת, אלא כפיה גמורה של אתאיזם גמור, מלחמה גמורה בכל דת שהיא, "הס שלא להזכיר שם ה'".

הנסיין המר של המהפכה הקומוניסטית מלמד, כי כאשר מנסים לבנות חברה חדשה שיסודותיה אינם מושתתים על ערכי היסוד המסורתיים - דתיים של העולם הישן, הרי שתחת אותם ערכים עתיקים ומקודשים צצים להם גידולי פרא, של רוע ואכזריות, ושחיתות שלטונית מהגרועות ביותר של ההיסטוריה האנושית, עם מנהיגים אחוזי רוח טירוף ושיגעון גדלות מסוכן.

החברה המערבית שלאחר נפילת הקומוניזם, היא חברה הרבה יותר זהירה ושמרנית, שנגשת עם יותר חשדנות לכל אידיאולוגיה חדשנית שנועדה לרשת את מקומו של סולם הערכים הישן. ואולם, הסתכלות זאת היא נחלת חלקו של בן המאה העשרים ואחת, זה שרואה מול עיניו את החורבן ואי החרבות העשנים שהותירה השיטה שהתימרה לפתור את כל בעיות המין האנושי.

האם היינו יכולים להסתכל כך גם אילו היינו נוכחים בזמן המהפיכה, לפני למעלה ממאה שנה? בוודאי שלא.

בתקופה הראשונה שלאחר המהפיכה, נדמה היה כי השיטה הקומוניסטית אכן פועלת היטב. בתקופתו של סטאלין, התפוקה התעשייתית זינקה בארבע מאות אחוזים, ומעמדה של בריה"מ הלך ועלה, הן מבחינה כלכלית והן מבחינה צבאית ומדינית. אילו היינו נוכחים באותה תקופה, היינו מתקשים מאד להבין להיכן צועדת ההיסטוריה, כשמול עינינו "דרך רשעים צלחה".

הדברים נכונים ביחס לכל אירוע היסטורי. אם נסתכל בכתבות ופרשנויות שנכתבו בתקופה שבין מלחמת ששת הימים למלחמת יום הכיפורים, על תוצאותיה של מלחמת ששת הימים, נעמוד משתאים. באותה תקופה נדמה היה שצה"ל הבלתי מנוצח יכול לפתור את כל בעיותיה של מדינת ישראל מול שכניה, והערבים הם בסך הכל כמה בדואים יחפים, שמשאירים את נעליהם בין החולות בסיני ונמלטים. לא חלפו שנים רבות והתמונה השתנתה לחלוטין.

אשר על כן, גם בבואנו לנסות להבין את המהלכים שמתרחשים את מול עינינו, עלינו לזכור את הכלל - "לא מראים לטיפש חצי מלאכה". אי אפשר להבין את מעשי השם יתברך, בלי לחכות בסבלנות ולראות את התוצאה הסופית.

בכל יום שלישי בשעה 7.00 בערב מתקיים

מסע אל הפרשה

ע"י הרב יאיר לב שליט"א

ברחוב טרומפלדור 63/2 פתח תקווה

כיבוד קל במקום.

